

LIJEPO GOVORITI

abdulah imširević

Poimanje, rasuđivanje, zaključivanje i ostali misaoni procesi kao i njihovo prevođenje u govor i jezik darovani su, na Zemlji, među svim drugim stvorenjima, samo čovjeku. To je bila njegova prednost da ga je Bog imenovao svojim zastupnikom (halifom) na Zemlji.¹ Zahvaljujući toj sposobnosti čovjek je stvorio kulturu i tako čitav svoj rod povezao u prostoru i vremenu. Svakako da je to bilo moguće zahvaljujući pozitivnim i lijepim svojstvima jezika i govora koja trebamo njegovati i oplemenjivati.

Nas ovdje govor interesira, prvenstveno, kao sredstvo komunikacije među ljudima (tz. razgovor *face to face*). Uspjeh i kvaliteta te komunikacije u mnogome zavisi od našeg cjelokupnog stava i odnosa spram govora, jer onu finu mrežu veza i odnosa koja nas povezuje s drugim ljudima imamo zahvaliti, ponajviše, ovoj našoj sposobnosti. Nažalost, i sukobi, i neprijateljstva, i mržnja, i nasilje, pa najveća nedjela i zločini obično su započinjali, bili podsticani, vođeni, šireni i na višestruk način su eskalirali pomoću govora.

Ukoliko želimo s ljudima uspostaviti lijepe, prisne i ispravne odnose moramo voditi računa o pravilima lijepa govora.

LIJEPA RIJEČ

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ . تُؤْتِي أُكْلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا ' وَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ . وَ مَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ اجْتُثَّتْ مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ مَا لَهَا مِنْ قَرَارٍ . يُنَبِّئُ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ فِي الْآخِرَةِ ' وَ يُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ ' وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ . (ابراهيم - ٢٤, ٢٥, ٢٦, ٢٧)

Zar ne vidiš kako Allah navodi primjer – lijepa riječ kao lijepo drvo: korijen mu je čvrsto u zemlji, a grane prema nebu;

Ono plod svoj daje u svako doba koje Gospodar njegov odredi -, a Allah ljudima navodi primjere da bi pouku primili.

A ružna riječ je kao ružno drvo: iščupanom drvetu s površine zemlje nema opstanka.

Allah će vjernike postojanom riječju učvrstiti i na ovom i na onom svijetu, a nevjernike će u zabludi ostaviti; Allah radi što hoće. (Ibrahim– 24, 25, 26 i 27)

وَ قُلْ لِيُعَادِيَ يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ' إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ بَيْنَهُمْ ' إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُبِينًا . (الاسراء - ٥٣)

Reci robovima Mojim da govore samo lijepe riječi: - jer bi šejtan mogao posijati neprijateljstvo među njima, šejtan je, doista, čovjekov otvoreni neprijatelj.

(Al-Isra –53)

وَ لَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ ' وَ قُولُوا ءَامَنَّا بِالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْنَا وَ أُنزِلَ إِلَيْكُمْ وَ الْهِنَا وَ إِلَهُكُمْ وَاحِدٌ وَ نَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ . (العنكبوت - ٤٦)

I sa sljedbenicima Knjige raspravljajte na najljepši način, - ne sa onima među njima koji su nepravedni -, i recite: “Mi vjerujemo u ono što se objavljuje nama i u ono što je objavljeno vama, a naš Bog i vaš Bog jeste- jedan, i mi se Njemu pokoravamo”. (Al-‘Ankebut – 46)

وَ إِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَ بِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَ ذِي الْقُرْبَىٰ وَ الْيَتَامَىٰ وَ الْمَسَاكِينِ وَ قُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَ أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَ آتُوا الزَّكَاةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْكُمْ وَ أَنْتُمْ مُّعْرِضُونَ . (البقرة - ٨٣)

I kada smo od sinova Israilovih zavjet uzeli da ćete se jedino Allahu klanjati, i roditeljima, i bližnjima, i siročadi, i siromasima dobročinstvo činiti, a ljudima lijepe riječi govoriti i molitvu obavljati i milostinju davati, i vi ste se poslije, izuzev vas malo, izopačili i zavjet iznevjerali.

Lijepa riječ je sadaka. – (Muslim)

الْجَمَالُ فِي الرَّجُلِ اللَّسَانُ .

Alija ibn Husejn veli da je Muhammed, a.s., rekao: “Ljepota čovjeka je njegov jezik (tj. govor)”(Hakim - Sahih)

¹Qur'an, Baqara 30-34.

OSNOVNI ELEMENTI RAZGOVORA

Svaki razgovor se sastoji od nekoliko osnovnih elemenata i svaki od tih elemenata sam ali i povezano i zajedno mora dobro funkcionirati da bi razgovor bio ugodan i uspješan. Ti elementi su:

1. Pošiljalac poruke (mi u razgovoru);
2. Primalac poruke (naši sugovornici);
3. Poruka (razgovor) i
4. Okolnosti u kojima vodimo razgovor.

U RAZGOVORU SA SUGOVORNIKOM MORAMO VODITI RAČUNA O SEBI, SUGOVORNIKU, SADRŽAJU I OKOLNO-STIMA. AKO SE ZANEMARI BILO KOJI OD TA ČETIRI ELEMENTA, RAZGOVOR TRPI NA SVOJOJ KVALITETI.

MI U RAZGOVORU

Razgovorom želimo uspostaviti određene veze i odnose s osobama s kojima razgovaramo. Želimo im se približiti, priopćiti im određene poruke ali isto tako želimo se o njima neposredno informirati i saznati njihove stavove i mišljenja. Da bismo u svemu tome bili uspješni, moramo voditi računa o vlastitom držanju u toku razgovora.

BOG NAM JE DAO DVA UHA I JEDAN JEZIK. TREBAMO DVA PUTA VIŠE SLUŠATI NEGO GOVORITI, A JOŠ VIŠE RAZMIŠLJATI JER SU I UŠI I JEZIK SMJEŠTENI BLIZU MOZGA.

MI U RAZGOVORU

BITI ODMJEREN I UMJEREN A NE OHOL

وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا، إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ .
وَأَقْبِدْ فِي مَشْيِكَ وَأَغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ، إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ .
(لقمان- ١٨،١٩)

I, iz oholosti, ne okreći od ljudi lice svoje i ne idi zemljom nadmeno, jer Allah ne voli ni gordog ni hvalisavog. U hodu budi odmjeren, a u govoru ne budi grlat; ta najneprijatniji glas je revanje magarca!

BITI BLAG A NE GRUB

أَطْبُوا الْعِلْمَ وَأَطْبُوا مَعَ الْعِلْمِ السَّكِينَةَ وَالْحِلْمَ . لَيْتُوا لِمَنْ تُعَلِّمُونَ وَلِمَنْ تُعَلَّمُونَ مِنْهُ وَلَا تَكُونُوا مِنْ حِبَابَةِ الْعُلَمَاءِ فَيَغْلِبَ جَهْلُكُمْ عِلْمَكُمْ

Tražite znanje a sa znanjem stječite pribranost i blagost. Budite blagi i prema onima koje poučavate i prema onima od kojih se poučavate, a nemojte biti oholi učenjaci, pa da vam neznanje nadvlada znanje! - (hadis, Ahlak, Šaban Hodžić, 65. st., Sarajevo 1990.)

عَلَيْكَ بِالرَّفْقِ وَإِيَّاكَ وَالْعَفْوَ وَالْفَحْشَ . (البحار في الأدب)

Hazreti Aiša veli da joj je Muhammed, a.s., rekao: "Dužnost ti je da blago postupaš, i čuvaj se grubosti i bezobrazluka." (Buhari u "Edebu", - Sahih)

STID

الْحَيَاءُ وَالْعِي شُعْبَتَانِ مِنَ الْإِيمَانِ وَالْبَدَأُ وَالْبَيَانُ شُعْبَتَانِ مِنَ التَّقَاتِ . (ترمذى، أحمد و حاكم)

Ebu Umame veli da je Muhammed, a.s., rekao: "Stid i kratkoća u govoru su dva znaka vjerovanja (imana), a bezobrazan govor i opširna razjašnjavanja (brbljanje) su dva znaka licemjerstva." (Tirmizi, Ahmed i Hakim, - Sahih)

U prostakluku je samo zlo, a u stidu samo ljepota. Allah ima stid plemenitosti. Stidi se da ne udovolji čovjeku koji Ga moli i da pružene ruke vrati praznim.

(Ahmed)

DOSLJEDNOST

1722 حَدِيثُ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ يُؤْتَى بِالرَّجُلِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُلْقَى فِي النَّارِ فَيَتَدَلَّى أَقْتَابُ بَطْنِهِ فَيَدُورُ بِهَا كَمَا يَدُورُ الْحِمَارُ بِالرَّحَى فَيَجْمَعُ إِلَيْهِ أَهْلُ النَّارِ فَيَقُولُونَ يَا فُلَانُ مَا لَكَ أَلَمْ تَكُنْ تُأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ فَيَقُولُ بَلَى قَدْ كُنْتُ أَمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَلَا آتِيهِ وَأَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ وَآتَيْتِهِ * (متفق عليه)

Hadis Usame ibn Zejda koji kaže: "Čuo sam Allahova Poslanika, s.a.v.s., kad je rekao: 'Dovesti će čovjeka na Sudnjem Danu i baciti ga u vatru, pa će mu trgati crijeva iz trbuha i vrtit će ga kao što se vrta magarac kad okreće mlinski točak pa će se stanovnici vatre okupiti oko njega i upitati ga: 'Čovječe, zar ti nisi naređivao dobro a zabranjivao zlo?', a on će odgovoriti: 'Jesam, naređivao sam dobro ali ga sam nisam činio i zabranjivao sam zlo ali sam ga osobno činio'".

LICEMJERSTVO

حَدِيثُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَلَّةٌ مِثْنُ كَانَتْ فِيهِ خَلَّةٌ مِنْ بَقَاعِ حَتَّى يَدْعَهَا إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ * (متفق عليه)

Ako želimo da nam razgovor bude uspješan, moramo voditi računa o svojoj osobnosti i sugovornicima trebamo staviti do znanja da držimo do sebe i svoga mišljenja. Moramo biti dostojanstveni, ali ne uobraženi, pametni i odmjereni ali ne arogantni i ukočeni. Dobro je da zračimo optimizmom, da budemo konstruktivni, da prepoznamo pozitivno u onome što nam sugovornik kaže, da poštujemo osobnost sugovornika i imamo povjerenja u njega.

Govor nije samo verbalni iskaz. Verbalni iskaz čini, kako kažu jezički stručnjaci, samo oko trećinu govora. Postoji još govor tijela (pokreti i držanje pojedinih organa, grimase, gestikulacija idr.), parajezik (brzina govorenja, intonacija, boja glasa itd.) stoga je važno, kako govorimo, kako se za vrijeme razgovora držimo, kao i šta govorimo. Neizgovoreno za vrijeme razgovora bitno utječe na tumačenje poslanih poruka, otkriva osobnost, namjere i očekivanja pošiljaoca poruka, razotkriva odnose i stavove među sugovornicima, te tako potiče ili koči razgovor.

IZGOVORENA PORUKA TEK UZ NEVERBALNU PRATNJU DOBIVA SVOJ SMISAO I ZNAČENJE, SVOJU DJELOTVORNOST I UTJECAJ.

Hadis Abdullaha ibni Omera, r.a., koji kaže: “Rekao je Božiji Poslanik s.a.v.s.: ‘Kod koga se nadu četiri svojstva pravi je munafik a kod koga se nade dio tih svojstava posjeduju dio munafikluka dok se ne riješi tih svojstava, a ta svojstva su: da laže kada govori, ne izvrši preuzete obaveze, iznevjeri kada obeća i kada se svada pretjeruje i u laž ugoni.”

حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا أُؤْتِمِنَ خَانَ . (متفق عليه)

Hadis koji prenosi Ebu Hurejre r.a., koji kaže da je Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Tri su znaka munafika, kada govori laže, kada obeća ne izvrši i iznevjeri povjerenje”.

BEZOBRAZLUK

لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَانِ وَلَا اللَّعَانَ وَلَا الْفَاحِشِ وَلَا الْبِدِيِّ .

(احمد، البخارى، ابن حبان و حاكم)

Ibn Mes'ud veli da je Muhammed, a.s., rekao: “Nije pravi vjernik onaj koji napada i vrijeđa, koji proklinje, koji je bezobrazan, niti onaj koji je bestidan.” (Ahmed, Buharija u “Edebu”, Ibn Hibban i Hakim, -Sahih)

SVADALICA

أَبْغَدُ الرَّجَالَ إِلَى اللَّهِ الْأَلَدُ الْخَصْمُ . (متفق عليه، ترمذى، نسائى و أحمد)

Hazreti Aiša veli da je Muhammed, a.s., rekao: “Allahu je najmrži onaj čovjek koji se najžešće prepire i svada.” (Muttefekun alejhi, Tirmizi, Nesai i Ahmed)

كَفَى بِكَ إِثْمًا أَنْ لَا تَزَالَ مُخَاصِمًا . (ترمذى)

Ibn Abbas veli da je Muhammed, a.s., rekao: “Dosta ti je grijeha to da se stalno prepireš” (Tirmizi, - Da'if)

مَنْ جَادَلَ فِي خِصْمَةٍ بَعِيرٍ عِلْمٌ لَمْ يَزَلْ فِي سَخَطِ اللَّهِ حَتَّى يَنْزِعَ . (ابن أبوا دى)

Ebu Hurejre veli da je Muhammed, a.s., rekao: “Ko se svada dok raspravlja ili prepire a nedostaju mu (relevantne) informacije, stalno navlači na sebe Allahovu mržnju dok od toga ne odustane.” (Ibn ebu dun-ja, - Sahih)

BRBLJIVOST

Ko mnogo govori mnogo posrće, a ko mnogo posrće mnogo i griješi, a ko mnogo griješi najprije će u Džehennem. (Taberani)

حِبَارُكُمْ أَحَاسِنُكُمْ أَخْلَاقًا الْمُؤَطَّعُونَ أَكْثَافًا وَ شِرَارُكُمْ الثَّرَائِرُونَ الْمُتَفَهِّقُونَ الْمُتَسَدِّقُونَ .

Ibn Abbas veli da je Muhammed, a.s., rekao:

“Najbolji od vas su oni koji su najljepše naravi, i oni koji rado primaju u okrilje i zaštitu one koji to od njih zatraže. A najgori od vas su oni koji mnogo govore, nastoje (da se istaknu iznad ostalih u govoru i poštuju samo svoj govor.” Bejhkei - hasen)

HVALISANJE

حُنُوا التُّرَابَ فِي وُجُوهِ الْمَدَاحِينَ ديكرى

أُحْنُوا فِي أَفْوَاهِ الْمَدَاحِينَ التُّرَابَ . (ترمذى، ابن حبان، ابن ماج ، أبوا نعيم، مسلم و أبوا داوود)

Ebu Hurejre, Ibn Umer i drugi vele da je Muhammed, a.s., rekao: “Bacite prašinu u lice onima koji se mnogo hvale”, a po jednom drugom predanju: “Bacite u usta onih koji se mnogo hvale prašinu.” (Tirmizi, Ibn Hibban, Ibn Madžde i Ebu nu'ajm, - Sahih) hadis bilježe i Muslim i Ebu Davud

NAŠ SUGOVORNIK

Da bismo ostvarili pravu i željenu komunikaciju moramo strogo voditi računa o svojim sugovornicima.

Za uspješan razgovor nužno je voditi računa o unutarnjem raspoloženju i komunikacijskim potrebama naših sugovornika. Trebamo im dopustiti da se s nama i ne slože, približiti im se onoliko koliko oni to žele, prilagodi se njihovom vremenu za početak, trajanje i završetak razgovora, dopustiti im da budu koliko oni žele aktivni ili pasivni u razgovoru.

Naše sugovornike ne smijemo kočiti. Trebamo maksimalno nastojati da se dobro osjećaju u razgovoru s nama. Osnov tomu je pozitivan odnos prema sugovorniku. U vrijeme razgovora trebamo tražiti ono pozitivno i to naglašavati, drugim riječima dati do znanja da uvažavamo svoga sugovornika.

**UVAŽAVAJ DRUGE
PA ĆE I ONI TEBE!**

PUNO UVAŽAVANJE SUGOVORNIKA

إِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ حَرَامٌ عَلَيْكُمْ كَحَرَمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا.

Vaša krv, vaše časti i vaši imeci su vam zabranjeni onako kao što vam je zabranjen današnji dan u ovom mjesecu i u ovom mjestu. (završetak govora na Oprosnom hadžu) Šaban Hodžić, Ahlak, Sarajevo, 1990.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ , وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا , أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْنَاهُ , وَأَتَّقُوا اللَّهَ , إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ . (الحجرات - ١٢)

O vjernici, klonite se mnogih sumnjičenja, neka sumnjičenja su, zaista grijeh. I ne ubodite jedni druge i ne ogovarajte jedni druge! Zar bi nekom od vas bilo drago da jede meso umrlog brata svoga, - a vama je to odvratno zato se bojte Allaha, Allah, zaista, prima pokajanje i samilostan je. – Qur'an, Al-Hugurat, 12

أَتَدْرُونَ مَا الْغَيْبُ , قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ , فَقَالَ ذَكَرْتُ أَحَاكَ بِمَا يَكْرَهُهُ , أَفَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِي أَحْيٍ مَا أَقُولُ , إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدْ أَغْتَبْتَهُ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ فَقَدْ

بَسَّهْتَهُ

“Znate li šta je ogovaranje”, upita jednom Muhammed, a.s.,, na što mu ashabi odgovoriše da Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju, na što im on reče: “Da spomeneš o svome bratu ono što mu nije milo”, na što ga neko od prisutnih zapita: “A šta kažeš na to, ako se kod moga brata bude nalazilo ono što o njemu velim?, a on mu na to odgovori: “Ako se kod njega bude to nalazilo, onda si ga ogovarao, a ako ne bude, onda si na njega slagao.”

– hadis, Šaban Hodžić, Ahlak, st. 77- Sarajevo 1990.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنزَلَ اللَّهُ وَإِلَىٰ الرَّسُولِ رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ عَنْكَ صُدُودًا . فَكَيْفَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ جَاءُوكَ يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا إِحْسَانًا وَتَوْفِيقًا . أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللَّهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَعِظْهُمْ وَقُلْ لَهُمْ فِي أَنفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا . (التساء - ٦٣ - ٦١)

61) Kad im se kaže: “Prihvatite ono što Allah objavljuje, i Poslanik!” – vidiš licemjere kako se od tebe sasvim okreću.

62) A šta će tek biti kada ih, zbog djela ruku njihovih, pogodi kakva nesreća, pa ti dođu kunući se Allahom: “Mi smo samo htjeli da učinimo dobro i da bude sloge.”

63) Allah dobro zna šta je u srcima njihovim, zato se ti ne obaziri na riječi njihove i posavjetuj ih, i reci im o njima ono što će ih dirnuti.

RAZGOVOR

Razgovor je, što i sama riječ znači, u svom osnovnom značenju, različit govor. Ljudi imaju potrebu za razgovorom da upoznaju drugog i drugačijeg i da upoznaju druga i drugačija mišljenja, da izmijene mišljenja. A nikada ne mijenjamo isto za isto, nego nešto što imamo za nešto drugo i drugačije od onoga što imamo.

RAZGOVOR MORA BITI
RAZUMLJIV, ZANIMLJIV ALI I
PRIVLAČAN.

JEDNOSTAVNE, KRATKE, JASNE I
RAZUMLJIVE ISKAZE SLUŠAMO I
SHVAĆAMO, A KOMPLICIRANE,
OPŠIRNE, NEJASNE I DOSADNE
IZBJEGAVAMO I NE RAZUMIJEMO.

JEDNOSTAVAN
KRAKAK
JASAN
ZANIMLJIV

RAZUMLJIV

RAZGOVOR

NERAZUMLJIV

KOMPLICIRAN
OPŠIRAN
NEJASAN
DOSADAN

**MNOGI MISLE KAKO SU
NESHVAĆENI A ZAPRAVO SU
NERAZUMLJIV**

Svoje osjećaje, potrebe i želje
trebamo izgovoriti direktno i

ISTINA – الحق

وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا. (إسراء - ٨١)
I reci: "Došla je istina, a nestalo je laži; laž, zaista ne-staje!"

وَالْعَصْرُ. إِنَّ الْإِنْسَانَ لَقَىٰ خُسْرًا. إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَ
تَوَّابُونَ بِالْحَقِّ وَتَوَّاصُوا بِالصَّبْرِ (العصر)
*Tako mi vremena, - čovjek, doista, gubi, samo ne oni koji vjeruju
i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji
jedni drugima preporučuju strpljivost. - Qur'an, Al-asr*

إِنِّي لَأَمْرَحٌ وَلَا أَقُولُ إِلَّا حَقًّا

Ibn Omer veli da je Muhammed, a.s., rekao: "Ja se zaista ne šalim, a neću reći (ni u šali ništa drugo) osim istine" (Taberani i Hatib - hasen)

ISKRENOST - الصّدق

تَحَرُّوا الصِّدْقَ وَإِنْ رَأَيْتُمْ فِيهِ هَلَكَةً فَإِنَّ فِيهِ النَّجَاةَ وَاجْتَنِبُوا الْكُذْبَ وَإِنْ رَأَيْتُمْ أَنْ
فِيهِ النَّجَاةَ فَإِنَّ فِيهِ هَلَكَةً. (هنادحسن)

Mudžemi ibn Jahja veli da je Muhammed, a.s., rekao: "Govorite istinu, i kada vidite u njoj propast, pa zaista je u njoj spas. I klonite se laži, pa kada vidite da je u laži spas, zaista je u njoj propast." (Hennad, - Hasen)

حَدِيثٌ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ أَوَّلَ مَا بَدَأَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْوَحْيِ الرَّوْيَا الصَّادِقَةَ فِي النَّوْمِ فَكَانَ لَا يَرَى رُؤْيَا إِلَّا جَاءَتْهُ مِثْلَ قَلْقِ الصَّبْحِ ثُمَّ حُبُّ إِلَيْهِ الْخَلَاءُ فَكَانَ يَخْلُوا بِغَارِ حِرَاءٍ يَتَحَدَّثُ فِيهِ وَهُوَ الشُّعْبَةُ اللَّيَالِي أُولَاتِ الْعَدَدِ قَبْلَ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى خَدِيجَةَ فَيَتَرَوُّ لِمَلِيهَا حَتَّىٰ فَجَأَهُ الْحَقُّ وَهُوَ فِي غَارِ حِرَاءٍ فَجَاءَهُ الْمَلَكُ فَقَالَ مَا أَنَا بِقَارِي قَالَ فَخَذَنِي فَغَطَّنِي حَتَّىٰ بَلَغَ مِنِّي الْجَهْدَ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ مَا أَنَا بِقَارِي فَخَذَنِي فَغَطَّنِي الثَّلَاثَةَ حَتَّىٰ بَلَغَ مِنِّي الْجَهْدَ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ (اقرأ باسم ربك الذي خلق خلق الإنسان من علق اقرأ وربك الأكرم الذي علم بالقلم علم الإنسان ما لم يعلم) فرجع بها رسول الله صلى الله عليه وسلم تزوجت بوابره حتى دخل على خديجة فقال زملوني زملوني فزملوه حتى ذهب عنه الروع ثم قال لخديجة أي خديجة ما لي وأخبرها الخبر قال لقد خشيت على نفسي قالت له خديجة كلاً أبشر فوالله لا يخریک الله أبداً والله إنك لتصل الرحم وتصنع الحديث وتحمل الكل وتكسب المعذوم وتقري الصنيت وتعين على نوابي الحق فانطلقت به خديجة حتى أتت به ورقة بن نوفل بن أسد ابن عبد العزی وهو ابن عم خديجة أخي أبيها وكان امرأ تنصّر في الجاهلیة وكان یکتب الکتاب العربی ویکتب من الإنجیل بالعربیة ما شاء الله أن یکتب وكان شیخاً کبیراً فذ عمی فقالت له خديجة أي عم اسمع من ابن أخیک قال ورقة بن نوفل یا ابن أخي ماذا ترى فأخبره رسول الله صلى الله عليه وسلم خیر ما رآه فقال له ورقة هذا الناموس الذي أنزل على موسى صلى الله عليه وسلم یا لبنتي فيها جذعاً یا لبنتي أكون حياً حين یخرجک قومک قال رسول الله صلى الله عليه وسلم أو مخرجی هم قال ورقة نعم لم یأت رجل قط بما جنت به إلا عودی وإن یدرکنی یومک أضربک نصرأ مؤزرأ. (متفق علیه)

Hadis koji prenosi Aiša, Poslanikova supruga, r.a., koja kaže: "Prva objava s kojom je započelo poslanstvo Muhammedovo, a.s., bili su snovi koji su se obistinjavali, tako da ne bi ništa sanjao a da mu se to ne bi ukazalo poput svitanja zore, pa mu je omilila samoća i počeo se osamljivati u pećini na brdu Hira. Osamljivao se po nekoliko noći provodeći ih u pobožnosti a potom se vraćao porodici, potom je produžavao boravak pa se vraćao Hatidži a onda je sve više i više produžavao boravak na Hiri dok mu se nije ukazala istina, a bio je to melek koji mu je došao i rekao: **Čitaj!** - Poslanik je na to odgovorio: *Ja čitati ne znam. Pa me je (kaže Poslanik) melek uhvatio i stisnuo tako da sam malaksao, a onda me pustio pa potom ponovio: Čitaj!* - Ja sam opet rekao: *Ja čitati ne znam. Pa me je ponovo zgrabio i stisnuo da sam malaksao pa me je pustio i opet ponovio: Čitaj!* - A ja sam opet odgovorio: *Ja čitati ne znam. Pa me je i treći put zgrabio i stisnuo tako da sam malaksao a potom me pustio i rekao: Čitaj, u ime Gospodara tvoga koji stvara; Stvara čovjeka od ugruška! Čitaj, plemenit je gospodar tvoj, Koji poučava peru, Koji čovjeka poučava onome što ne zna.* Potom se Božiji Poslanik vratio a grud i kožica na vratu su mu drhtale i tako je ušao Hatidži govoreći: *Pokrij me, pokrij me!* - Pa ga je ona (nečim) pokrila dok mu nije prestao strah. Tada je rekao Hatidži: *E Hatidža, šta je to sa mnom?*, i ispričao joj šta mu se desilo, i dodao: *Bojim se za se.* Hatidža mu je na to odgovorila: *Nemoj se bojati nego se raduj, Allaha mi, tebe Allah nikad neće osramotiti jer ti održavaš rodbinske veze, govoriš samo istinu, opskrbljuješ svoju porodicu i pomažeš uboge i siromašne, gostoprimitiv si, podupireš one koji pronose istinu.* Zatim ga je odvela Vereki b. Nufejlu b. Esedu b. Abdul-Azizu, Hatidžinu amidži, bratu njena oca, koji je u vrijeme dzahilijeta bio kršćanin, a bio je i pismen i prevodio je iz Indžila na arapski ono što je Allah htio, a već je bio vrlo star i oslijepio, pa mu Hatidža reče: *Slušaj, amidža šta se desilo tvome bratiću - na što Vereka reče: E, bratiću, šta ti se to dogodilo?* Pa ga je Poslanik obavijestio o onome šta mu se desilo. Vereka na to reče: *To je ista doktrina (zakon, norma, čast) koja je objavljena i Musa-u a.s.. Da mi je u tome sudjelovati, da mi je poživiti do vremena kad te budu progonili tvoji sunarodnici.* - Poslanik na to reče: *Zar će me progoniti?* - Vereka na to odgovori: *Da, nikada nije došao neko s onmi s čim si ti došao a da ga nisu zlostavljali, i ako doživim to vrijeme pružit ću ti veliku pomoć.*

iskreno, a ne očekivati da će drugi to sami otkriti ili izražavati ih prikriveno, neiskreno, preko drugih, naknadno ili čak suprotno! **Mnogo toga u životu ne dobivamo samo zato jer ne znamo o tome otvoreno razgovarati!**

VJEŠTINE RAZGOVORA

Govor je intelektualno umijeće koje se sastoji iz četiri vještine:

1. Uspostavljanje kontakta;
2. Izazivanje pažnje;
3. Davanje informacije i
4. Vještine da poslana informacija bude primljena i da se učvrsti kod onog kome je poslana.

ŠTA ZNAČI LIJEPO GOVORITI

Uspjeh i djelotvornost govora izuzetno mnogo zavise od njegove ljepote a ljepotu govora, prvenstveno, čine:

- govoriti suvislo i logično;
- uvažavati sugovornika;
- pažljivo ga slušati;
- s uvažavanjem prihvatati i uvažavati ono što sugovornik kaže;
- lijepo je gledati sugovornika u oči
- biti iskren i prema sebi i prema svojim sugovornicima;
- govoriti samo istinu;
- u govoru biti umjeren i odmjeren;
- govoriti biranim riječima i u što ljepšoj stilskoj formi;
- truditi se da što više govorimo o lijepim

وَالْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ ... أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا .
(الأخزاب - ٣٥)

Muslimanima i muslimankama, i vjernicima i vjericama, i poslušnim muškarcima i poslušnim ženama, i iskrenim muškarcima i iskrenim ženama, i strpljivim muškarcima i strpljivim ženama ... - Allah je, doista, za sve njih oprost i veliku nagradu pripremio. - Qur'an, Al-Ahzab, 35

...قَالَتْ لَهُ خَيْجَةَ كَلَّا أَبْشِرْ قَوْلَ اللَّهِ لَا يُخْزِيكَ اللَّهُ أَبَدًا وَاللَّهِ إِنَّكَ لَتَصِلُ الرَّحِمَ وَتَصْدُقُ الْحَدِيثَ وَتَحْمِلُ الْكَلَّ وَتَكْسِبُ الْمَعْدُومَ وَتَقْرِي الضَّيْفَ وَتُعِينُ عَلَى نَوَائِبِ الْحَقِّ ... (متفق عليه)

...Hatidža mu je na to odgovorila: "Nemoj se bojati nego se raduj, Allaha mi, tebe Allah nikad neće osramotiti jer ti održavaš rodbinske veze, govoriš samo istinu, opskrbljuješ svoju porodicu i pomažeš uboge i siromašne, gostoprimiv si, podupireš one koji pronose istinu..." (Muttefekun alejh - cjelovit hadis u fusnoti na prethodnoj strani)

ISTINSKO DOBRO الخَيْر

٣٠. حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ . (متفق عليه)

Prenosi se od Ebu Hurejre, r.a., da je Allahov Poslanik rekao: "Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka govori istinu ili neka šuti."

PRIBRANOST I BLAGOST

إِذْهَبَا إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى . فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَئِنَّا لَعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَى .
(طه-٤٤، ٤٣)

"Idite faraonu, on se, doista, osilio,

pa mu blagim riječima govorite, ne bi li razmislio ili se pobojavao ! "

(Ta-Ha, 43-44.)

KRATAK I JASAN GOVOR

قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي . وَيسِّرْ لِي أَمْرِي . وَأَحْلِلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي . يَقْفَهُوا قَوْلِي . (طه-٢٨-٢٥)

"Gospodaru moj,"- reče Musa - "učini prostranim prsa moja"

i olakšaj zadatak moj:

odriješi uzao sa jezika mog

da bi razumjeli govor moj.

(Ta-Ha, 43-44.)

خَيْرُ الْكَلَامِ مَا قَلَّ وَ دَلَّ .

Najbolji govor je: govoriti što kraće a da što više upućuje ka dobru (da je govor što djelotvorniji).

stvarima, pozitivnim tekovinama ljudskog duha, lijepim ljudskim osobinama i pozitivnim primjerima;

- govoriti jasno razgovijetno i razumljivo, vodeći računa o dobi, spolu, intelektualnim sposobnostima i iskustvu sugovornika;
- u svakodnevnoj komunikaciji lijepo je, kada to sugovornik, prilika i sadržaj dopuštaju biti duhovit;
- svoj odnos i stav prema sugovorniku, posebice ako je pozitivan, (uvažavanje, ljubav i dr.) treba iskazati ali na pametan i prikladan način.

عَنْ عَائِشَةَ ر.ع. قَالَتْ: كَانَ كَلَامَ رَسُولِ اللَّهِ ص. ع. س. كَلَامًا فَصْلًا يَفْهَمُهُ كُلُّ مَنْ يَسْمَعُهُ. (أَبُو دَاوُد)

Prenosi se od Aiše r.a. da je rekla: "Govor Allahova Poslanika bio je jasan. Razumio ga je svako ko ga je slušao".

لَقَدْ أَمَرْتُ أَنْ أَتَجَوَّزَ فِي الْقَوْلِ فَإِنَّ الْجَوَّازَ فِي الْقَوْلِ هُوَ خَيْرٌ.

Amr ibn As veli da mu je Muhammed, a.s., rekao: "Zapovijedeno mi je da u govoru budem kratak, jer zaista kratkoća govora je lijepa osobina."

(Ebu Davud i Bejheki, - Hasen)

PREPORUKA:

1. Kada s nekim razgovaraš, gledaj mu u oči i pokušaj mu se iskreno nasmiješiti!
2. Izbjegavaj prijeteći ton i vikanje!
3. Izaberi prikladno vrijeme i mjesto za razgovor!
4. Procijeni potrebnu distancu sa konkretnim sugovornikom!

SAMO SADRŽAJNO KOMFORNA
KOMUNIKACIJA S PRAVOM NA SLIČNOST I
RAZLIČITOST, KVALITETNA JE I STVARNA
KOMUNIKACIJA.

U USPJEŠNOM RAZGOVORU SE MEĐUSOBNO
PARTNERISKI DOPUNJUJEMO, A U
NEUSPJEŠNOM NASTOJIMO DRUGOGA
ZADRŽATI U NAMA ODGOVARAJUĆOJ
POZICIJI, PODVRGNUTI GA NAŠIM
POTREBAMA I PLANOVIMA, SKRIVENO S NJIM
MANIPULIRATI.

**NE MIJEŠAJ SVOJA MIŠLJENJA,
SLUTNJE I OPAŽANJA!**

	JASNO OPAŽA
ČOVJEK	LOGIČKI MISLI
	MAGLOVITO NASLUĆUJE

**S KIME I U KOJIM PRILIKAMA TREBA
LIJEPO RAZGOVARATI**

Govor prvenstveno govori o onome ko ga
izgovori. Pametni, pristojni i lijepo odgojeni
ljudi uvijek i sa svakim govore samo lijepo.
Čak i s ljudima s kojima se ne slažemo na
nekom planu (religijskom, ideološkom,
političkom i dr.), pa ih možda smatramo i
protivnicima, trebamo lijepo razgovarati.

ŠTO POSTIŽEMO LIJEPIM GOVOROM

Lijepim govorom se postiže:

- uspostavljanje normalnih i korektnih
odnosa;
- uspostavljanje plodnih i čvrstih veza
koje pomažu:
  - da se među ljudima uspostavi plodna
suradnja,
  - da se razvija duh ljubavi,
razumjevanja i tolerancije,
  - da ljudi jedni druge prihvate i
  - da jedni kod drugih ostvare
željene utjecaje.

**“LIJEPA RIJEČ I GVOZDENA
VRATA OTVARA”**

**RADOSNI I RELAKSIRAJUĆI
SADRŽAJI U GOVORU I
HUMOR**

يَسْرُوا وَلَا تُعْصِرُوا بِشْرُوا وَلَا تَتَفَرُّوا

Olakšavajte, a ne otežavajte,
razveseljavajte, a ne odbijajte!
(hadis, Ahlak, Šaban Hodžić, 53. st., Sarajevo
1990.)

Vi ste poslali da ljudima olakšavate a ne
da im otežavate. (Buhari)

أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى بَعْدَ الْفَرَائِضِ إِدْخَالُ السُّرُورِ عَلَى
الْمُسْلِمِ .

Ibn Abbas veli da je Muhammed, a.s.,
rekao:

“Najdraži posao Uzvišenom Allahu
poslije farzova – strogih vjerskih
dužnosti, jeste razveseliti muslimana.”
(Taberani, - daif)

يَا رَسُولَ اللَّهِ، أُدْعُ اللَّهَ لِي أَنْ يُدْخِلَنِي الْجَنَّةَ. فَقَالَ لَهَا: يَا أُمَّ فُلَانٍ
إِنَّ الْجَنَّةَ لَا يُدْخِلُهَا عَجُوزٌ. وَالزَّعَمَتِ الْمَرْأَةُ وَبَكَتْ - ظَنًّا مِنْهَا
أَنَّهَا لَنْ تَدْخُلَ الْجَنَّةَ - فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ مِنْهَا بَيَّتَ لَهَا غَرَضَهُ. إِنَّ الْعَجُوزَ
لَنْ تَدْخُلَ الْجَنَّةَ عَجُوزًا ' بَلْ يُنْشِئُهَا اللَّهُ خَلْقًا آخَرَ ' فَتَدْخُلُهَا ثَابِتَةً
بِكْرًا. وَ تَلَا عَلَيْهَا قَوْلَ اللَّهِ تَعَالَى: إِنَّا أَنْشَأْنَا لَهُنَّ إِنْسَاءً فَجَعَلْنَاَهُنَّ
أَبْكَارًا عَرُوبًا أَتْرَابًا. (الترميذى و عبدالحامد)

(Došla Poslamiku jedna stara žena i
upitala ga:) “Božiji Poslanice, zaišći mi od
Allaha da me uvede u Džennet.” On joj je
rekao: “Majko, starice, nećeš ući u
Džennet!” Ona se uznemirila i zaplakala
mислеći da neće ući u Džennet. Kada je to
Poslanik, a. s., vidio, objasnio joj je svoju
namjeru: da starica neće ući u Džennet
kao starica, nego će je Allah, dž. š. ,
stvoriti u novom obliku pa će ući u
Džennet kao mladica, netaknuta djevojka,
i proučio joj kur’anski ajet:

*Stvaranjem novim mi ćemo ih stvoriti i
djevicama ih učiniti, milim muževima
njihovim i godina istih. - (Al-Waki’a 35-
37)*

RUŽNI GOVORI

Ružan govor za razliku od lijepa govora ne donosi pozitivne rezultate a nerijetko ostavlja vrlo ružne posljedice u međuljudskim odnosima.

Ružnoća govora može proisteći kako iz sadržaja tako i iz njegove forme i odnosa koji se uspostavlja tokom razgovora.

U sadržaje koji govor čine ružnim spadaju: laž, kleveta, ogovaranje, denunciranje, prenošenje tuđih riječi, defetizam, podilaženje, licemjerno laskanje, psovka, prostote, ismijavanje i dr.

U forme koje govor čine ružnim spadaju vikanje i deranje, brbljavost, nerazgovijetan i nerazumljiv govor, svadalački i podsmješljiv ton, snishodljivost, podozrivost, osoran i grub govor i dr.

U odnos koji uspostavljamo tokom razgovora, a koji ga mogu učiniti ružnim, spada neslušanje, prekidanje, upadanje u riječ sugovornika, nadmenost i oholost, nevođenje računa kako sjedimo, stojimo, kako smo obučeni, kako gledamo ili ne gledamo sugovornika itd.

KAKAV RAZGOVOR NIKAKO NE BI SMIO BITI

Naši razgovori često izgledaju ovako: Jedan drugoga obično ne slušamo. Uvjereni smo da smo jedini mi pametni pa ne treba gubiti vrijeme na slušanje “budala” oko nas! Ako i nešto čujemo, o tome ne razmišljamo. Za vrijeme razgovora najčešće razmišljamo o tome što ćemo govoriti kada ona “dosadna budala” pokraj nas prestane govoriti. Na taj način naši se razgovori pretvaraju u obostrane monologe, koji teku jedan pokraj drugoga, jedan mimo drugoga, jedan bez veze s drugim.

LICEMJERSTVO, LAŽ I PETLJANJE

38- حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا أُؤْتِمِرَ خَانَ . (متفق عليه)
Hadis koji prenosi Ebu Hurejra r. a., koji kaže da je Božiji Poslanik s.a.v.s. je rekao: “Tri su znaka munafika, kada govori laže, kada obeća ne izvrši i iznevjeri povjerenje”.

وَيْلٌ لِلَّذِي يُحَدِّثُ وَيَكْذِبُ لِيُضْحِكَ بِهِ الْقَوْمَ وَيَلُّ لَهُ وَيَلُّ لَهُ

Muavija ibn Hajde veli da je Muhammed, a.s., rekao: “Teško onome koji pripovjeda lažući da bi tako nasmijsao ljude. Teško njemu! Teško njemu!”(Ebu Davud, Tirmizi, Hakim i Ahmed - sahih)

حَدِيثُ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَدْعُو فِي الصَّلَاةِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْمَأْتَمِ وَالْمَعْرَمِ . قَالَتْ: فَقَالَ لَهُ قَائِلٌ مَا أَكْثَرَ مَا تَسْتَعِيدُ مِنَ الْمَعْرَمِ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا غَرِمَ حَدَّثَ فَكَذَّبَ وَوَعَدَ فَأَخْلَفَ . (متفق عليه)

Hadis Aíše, supruge Božijeg Poslanika, r.a., koja kaže da je Božiji Poslanik s.a.v.s. u namazu molio : “ Allahu moj, utječem Ti se od kaburskog azaba, i utječem Ti se od Dedždžalovog iskušenja, i utječem ti se od iskušenja života i smrti, i utječem Ti se od mjesta na kome se griješi i utječem Ti se od duga ”, zatim je rekla kako ga je neko upitao: “Zbog čega se najviše utječeš zbog duga o Božiji Poslanice”, pa je Poslanik odgovorio: “Zaista čovjek kada je dužan priča (petlja) pa laže, obećava pa iznevjerava.”

KADA JE LAŽ DOZVOLJENA

لَيْسَ بِكَذَّابٍ مَنْ أَصْلَحَ بَيْنَ الْإِثْمَيْنِ فَقَالَ خَيْرًا أَوْ تَمَّ خَيْرًا .

Ne smatra se lašcem ko slaže ili prenese nešto dobro s namjerom da izmiri zavađene.

– hadis, Šaban Hodžić, Ahlak st.85. , Sarajevo, 1990

مَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّمَ) يَرِخْصُ فِي شَيْءٍ مِنَ الْكُذْبِ إِلَّا فِي ثَلَاثٍ: الرَّجُلُ يَقُولُ الْقَوْلَ يُرِيدُ بِهِ الْإِصْلَاحَ وَالرَّجُلُ يَقُولُ الْقَوْلَ فِي الْحَرْبِ وَالرَّجُلُ يَحْدُثُ إِمْرَأَتَهُ وَالْمَرْأَةُ تَحْدُثُ زَوْجَهَا

Pripovijedala je Ummi Kulsum: “Nisam čula da je Božiji Poslanik s.a.v.s. ikada dopuštao laž osim da čovjek slaže da bi izmirio zavađene, da slaže u ratu (ratne varke), da muž slaže ženi a žena mužu (ljubavna laskanja).”

hadis, Šaban Hodžić, Ahlak, st.85, Sarajevo, 1990.

	OPAŽAMO ŠTO ŽELIMO
U LOŠEM RAZGOVORU	TUMAČIMO KAKO NAM ODGOVARA
	DODAJEMO ŠTO NAM MANJKA

**KOLIKO U NAŠIM RAZGOVORIMA
DJELIMIČNO OPAŽAMO,
SUBJEKTIVNO TUMAČIMO I
PROIZVOLJNO ISKRIVLJUJEMO
OBJEKTIVNE ČINJENICE?**

DEŠAVA SE DA

u razgovoru jedan drugog selektivno slušamo, subjektivno tumačimo i nesvjesno iskrivljujemo.

Kada bi se više slušali, naša tumačenja zajednički provjeravali, te iracionalne predrasude i stavove ispravljali, bolje bismo se razumjeli i više voljeli.

**USPJEŠAN RAZGOVOR SE
OSTVARUJE SURADNIČKOM, A NE
KRITIZIRAJUĆOM I BUNTOVNIČKOM
KOMUNIKACIJOM.**

U razgovoru treba izbjegavati ironiziranje, optuživanje, zastrašivanje, ponižavanje, izrugivanje i ignoriranje sugovornika. Humor je poželjan a ironiziranje šteti razgovoru. Optuživanjem pretvaramo razgovor u sudnicu, a sugovornika stavljamo na optuženičku klupu, na kojoj se brani šutnjom. Zastrašivanjem onemogućujemo razgovor. Ponižavanjem dobijamo neprijatelja. Izrugivanjem gubimo sugovornika. Ignoriranjem negiramo prisutnost sugovornika. Takvi u svojoj biti nepošteni razgovori onemogućuju uspostavljanje atmosfere povjerenja i razumjevanja i ne mogu rezultirati uspješnom i plodnom komunikacijom.

**SAMO SLOBODNI I NEUGROŽENI
MOŽEMO PRIHVATITI RAZGOVOR,
U NJEMU BITI ISKRENI I USPJEŠNI.**

NAGAĐANJA I SUMNJIČENJA

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصِيبُوا عَلَى مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ . (الحجرات - ٦)

O vjernici, ako vam nekakav nepošten čovjek donese kakvu vijest, dobro je provjerite, da u neznanju nekome zlo ne učinite, pa da se zbog onoga što ste učinili pokajete. Qur'an, Al-Hugurat, 6

إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ .

Čuvaj se sumnje, jer je sumnja najlažnija vijest!

– hadis, Šaban Hodžić, Ahlak, Sarajevo, 1990.

VRIJEĐANJE I PSOVANJE

Ebu Džurejh el-Hudženi pripovijeda: “Došao sam Božijem Poslaniku i rekao mu:

‘Daj savjet’. – Božiji Poslanik mi reče:

‘Ne vrijeđaj i ne psuj nikoga. Ne omalovažavaj ni najmanju uslugu. Ne daj svom bratu neko obećanje a da ga ne ispuniš’” (Muttefekun alejhi)

**OGOVARANJA, KLEVETA,
PRENOŠENJE
TUĐIH RJEČI I DENUNCIRANJE**

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ . (الهمزة)

Teško svakome klevetniku-podrugljivcu.

Qur'an, Al-Humaza, 1

Čovjeku je dovoljno grijeha samo da
pričava sve što čuje. (Buhari)

أَكْثَرُ النَّاسِ ذُنُوبًا يَوْمَ الْكِيَامَةِ أَكْثَرُهُمْ كَلَامًا فِي مَا لَا يَعْنِيهِ .

Ebu Hurejre veli da je Muhammed, a.s., rekao: “Najviše grijeha na Sudnjem danu će imati čovjek koji najviše govori o onome što ga se ne tiče.” (Ahmed - hasen)

حَدِيثُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا : أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الْمُسْلِمِينَ خَيْرٌ قَالَ مَنْ سَلَّمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدُو (متفق عليه)

Hadis Abdulaha ibn Omera i ibn Asa r.a. koji prenose da je neki čovjek upitao Poslanika s.a.v.s., ko je najbolji musliman a On je odgovorio, da je to onaj musliman od čijeg su jezika i ruku mirni i sigurni ostali muslimani.

REZIME:

KAKO BI TREBALO RAZGOVARATI

1. Trebamo se međusobno slušati a ne samo jedni drugima govoriti;
2. nije dovoljno slušati, o tome treba i razmišljati;
3. vlastita razmišljanja trebamo sugovorniku saopćiti;
4. u razgovoru treba njegovati uvažavanje i ravnopravnost;
5. kod sugovornika treba uočavati i podvlačiti pozitivno i korisno;
6. predlagati treba, upotrebljiva, primjerena i ostvarljiva rješenja;
7. povremeno treba razgovarati i o razgovoru, jer smo možda nerazumljivi;
8. na sugovornika se treba nadovezivati i
9. u govorenju treba ostvariti dijalog.

KAKO NE BISMO SMJELI RAZGOVARATI

1. Da niko nikoga ne sluša;
2. slušamo pasivno, nezainteresirano i o tome ne razmišljamo;
3. biti isključiv, tzv. "ili - ili" razgovor;
4. inzistirati na hijerarhijskom i pozicijskom autoritetu, položaju i statusu;
5. uočavamo i naglašavamo samo negativno i pogrešno kod drugih;
6. predlažemo neupotrebljiva, neprimjerena i utopistička rješenja problema;
7. iznosimo generalizirane tvrdnje, postavljamo dijagnoze i dijelimo etikete;
8. svoja mišljenja i pretpostavke pretvarati u "očite činjenice";
9. izbjegavamo razgovor o razgovoru;
10. interesira nas samo prošlost, manje sadašnjost, a još manje budućnost;
11. jedan drugoga u razgovoru stalno prekidamo i mijenjamo teme i
12. razgovore pretvaramo u monologe.

1528 حَدِيثُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : إِنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَلَا أَنْبَأُكُمْ مَا الْعِصْمَةُ الْقَائِلَةُ بَيْنَ النَّاسِ إِنَّ الرَّجُلَ يَصْدُقُ حَتَّى يَكْتُوبَ صَدِيقًا وَيَكْذِبُ حَتَّى يَكْتُوبَ كَذَابًا . (متفق عليه)

Hadis Abdullaha ibn Mes'uda, r.a. koji je rekao: "Zaista je Muhammed s.a.v.s. rekao: 'Hoćete li da vam rekнем šta je kleveta? To je prenošenje tuđih riječi pri razgovoru. Čovjek govori istinu dok ne bude upisan među iskrene a govori laži dok ne bude upisan u lažove.'"

لَا يَدْخُلُ الْحَيَّةَ النَّمَامُ .

Prenosilac tuđih riječi neće ući u Džennet.
- hadis, Šaban Hodžić, Ahlak, Sarajevo, 1990

كَفَى بِالْمَرْءِ إِثْمًا أَنْ يُحَدِّثَ بِكُلِّ مَا يَسْمَعُ . (أبو داود و حاكم)

Ebu Hurejre veli da je Muhammed, a.s., rekao:

"Dosta je čovjeku grijeha da pripovijeda o svemu što je čuo." (Ebu Davud i hakim, - Sahih)

162 حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ : مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى قَبْرَيْنِ فَقَالَ أَمَا إِنَّهُمَا لَيُعَذَّبَانِ وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ أَمَا أَحَدُهُمَا فَكَانَ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ وَأَمَّا الْآخَرُ فَكَانَ لَا يَسْتَتِرُ مِنْ بَوَالِهِ قَالَ فَدَعَا يَعْسِيبَ رَطْبًا فَشَقَّهُ بِأَنْثَيْنِ ثُمَّ غَرَسَ عَلَى هَذَا وَاحِدًا وَعَلَى هَذَا وَاحِدًا ثُمَّ قَالَ لَعَلَّهُ أَنْ يُخَفَّفُ عَنْهُمَا مَا لَمْ يَنْبَسِ * (متفق عليه)

Hadis koji prenosi Ibn Abas, r.a., koji je rekao: "Prolazio Allahov Poslanik, s.a.v.s., pokraj dva kabura pa reče: 'Eh, ova dvojica će biti kažnjeni, ali ne zbog nečeg velikoga, jedan od njih je prenosio tuđi govor, a drugi se nije čuvao (nije pazio na higijenu) pri obavljanju male nužde. Zatim je zatražio da mu se doda jedna sirova grana, koju je zatim prelomio na dva dijela i po jedan dio zabo u svaki mezar govoreći, možda će im ublažiti patnje dok se ne osuši.'"

الْحَيَّةُ لَا يَدْخُلُهَا دُبُوتٌ وَلَا قَلَاعٌ .

U Džennet neće ući svodnik niti denuncijant.
Hadis, Šaban Hodžić, Ahlak, Sarajevo, 1990

Literatura:

1. KUR'AN S PREVODOM (prevodilac BESIM KORKUT), Medina Menevvera;
2. SAHIH AL-BUHARI;
3. SAHIH AL-MUSLIM;
4. BIN BIR HADIS, Mehmed Arif, prevod: hfz. Fuad ef. Subašić, Bužim, 1991.
5. TAKO JE GOVORIO MUHAMMED RESULULLAH, prevod: Ahmed Mehmedović, Islamska zajednica Bosne i Hercegovine, Istanbul, 1994;
6. AHLAK ZA I RAZRED MEDRESE, Šaban Hadžić, Sarajevo 1990.;
7. JEDAN DAN S BOŽIJIM POSLANIKOM, Ahmad von Denffer, prevod: Zijad Delić, Islamski kulturni centar Zagreb, 1995.;
8. UMIJEĆE RAZGOVORA, Pavao Brajša, C.A.S.H. Pula 1996.;
9. METODE RAZGOVORA U NASTAVI, Vlasimir Jurić, Zavod za pedagogiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 1979.
10. SOCIOLOGIJA, Nenad Fanuko, PROFIL international d.o.o., Zagreb, 1997.

m